

Верховний
Суд

ОГЛЯД
судової практики
Верховного Суду про обчислення
строку досудового розслідування
(актуальна практика)

Supreme LAB

База правових позицій

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ОБЧИСЛЕННЯ СТРОКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ	4
1.1. Коло кримінальних проваджень, у яких може застосовуватися п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК	4
1.2. Строк дізнання у кримінальних проступках.....	5
1.3. Послідовність обчислення строку досудового розслідування	6
1.4. Початок відліку строку досудового розслідування	6
2. ПЕРІОД, ЯКИЙ НЕ ВКЛЮЧАЄТЬСЯ ДО СТРОКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ	6
2.1. Початок відліку строку ознайомлення з матеріалами досудового розслідування	6
2.2. Повідомлення про завершення та фактичний доступ до матеріалів досудового розслідування.....	7
2.3. Строки ознайомлення сторони обвинувачення з матеріалами сторони захисту	8
2.4. Строк ознайомлення потерпілого з матеріалами досудового розслідування	9
2.5. Особливості повідомлення про завершення досудового розслідування сторони захисту (небажання ознайомлюватися, заміна захисників тощо).....	10
2.6. Способи повідомлення учасників кримінального провадження про завершення досудового розслідування	12
2.7. Рішення сторони обвинувачення, які впливають на перебіг строку досудового розслідування.....	15
2.8. Ухвали слідчого судді та їхній вплив на перебіг строку досудового розслідування	17
3. СКЕРУВАННЯ ОБВИНУВАЛЬНОГО АКТА ДО СУДУ	18
3.1. Кінцевий момент строку досудового розслідування	18
4. ПРОДОВЖЕННЯ СТРОКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ	18
5. ОЦІНКА УХВАЛ СЛІДЧИХ СУДДІВ ПІД ЧАС РОЗГЛЯДУ ПРОВАДЖЕННЯ ПО СУТІ	20
6. ЗАКРИТТЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ НА ПІДСТАВІ П. 10 Ч. 1 СТ. 284 КПК В ХОДІ ПІДГОТОВЧОГО СУДОВОГО ЗАСІДАННЯ	22
6.1. Закриття на підставі п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК кримінальних проваджень, відомості про які внесено в ЄРДР до 16.03.2018.....	23
7. СКАСУВАННЯ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПІДОЗРУ АБО ПОВЕРНЕННЯ ОБВИНУВАЛЬНОГО АКТА ПРОКУРОРУ	23
8. ОБЧИСЛЕННЯ СТРОКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	27

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

ВП ВС	Велика Палата Верховного Суду
ЄРДР	Єдиний реєстр досудових розслідувань
Закон	Закон України
Закон № 2147-VII	Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 03.10.2017 № 2147-VII
КК	Кримінальний кодекс України
ККС ВС	Касаційний кримінальний суд у складі Верховного Суду
КПК	Кримінальний процесуальний кодекс України
ОП ККС ВС	об'єднана палата Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду

1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ОБЧИСЛЕННЯ СТРОКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

1.1. Коло кримінальних проваджень, у яких може застосовуватися п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК

Такі цінності як життя і здоров'я можуть бути основним об'єктом для ряду кримінальних правопорушень, передбачених розділом II «Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи» Особливої частини КК, але водночас утворювати додатковий об'єкт кримінальних правопорушень з інших розділів КК, включаючи вимагання. А тому правильним буде визначення закріпленого в п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК поняття «злочину проти життя та здоров'я особи», виходячи з інкримінованих фактичних обставин вчиненого кримінального правопорушення, а саме з огляду на те, чи виступають об'єктом цього злочину життя та здоров'я особи.

Зважаючи на застосовану законодавцем юридичну техніку, поняття «злочин проти життя та здоров'я особи» у вказаній вище процесуальній нормі охоплює своїм змістом не тільки злочини, передбачені в розділі II Особливої частини КК, а й інші склади злочинів, у яких додатковим об'єктом посягання є життя та здоров'я особи.

Викладене у п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК поняття «злочину проти життя та здоров'я особи» охоплює не тільки злочини, передбачені в розділі II Особливої частини КК, а також включає й інші склади злочинів, у яких додатковим об'єктом посягання є життя та здоров'я особи.

Під час вирішення питання про закриття кримінального провадження на підставі п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК необхідно виходити з інкримінованих фактичних обставин вчиненого кримінального правопорушення та враховувати, з огляду на положення ст. 12 КК, тяжкість відповідного злочину, об'єктом посягання (основним або додатковим) якого є життя та здоров'я особи.

Якщо з огляду на приписи ст. 12 КК та санкцію відповідної кримінально-правової норми злочин із додатковим об'єктом посягання у виді життя та здоров'я особи є тяжким чи особливо тяжким, то він для застосування положень п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК охоплюється поняттям «тяжкого чи особливо тяжкого злочину проти життя та здоров'я особи».

Постанова ОП ККС ВС від 13.02.2023 у справі № 932/8842/20 (провадження № 51-5954кмо21)
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/109075145>

Заподіяння шкоди невизначеному колу осіб не може вважатися таким, що підпадає під визначення додатково об'єкта в контексті п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК. Ця особа має бути конкретно визначена, тобто, саме її життю або здоров'ю має бути заподіяна шкода.

Згідно інкримінованих фактичних обставин, дії особи порушували правовий режим обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Особі інкримінувалося незаконне вирощування рослин коноплі, вчинене за попередньою змовою групою осіб, з метою збуту, а також незаконне зберігання з метою збуту особливо небезпечного наркотичного засобу, вчинене за попередньою змовою групою осіб, в особливо великих розмірах. Ці дії не були направлені на конкретну особу та не спричинили наслідки у виді заподіяння шкоди життю та здоров'ю особи. Тобто, у даному випадку додатковий об'єкт посягання, який підходить під поняття «злочину проти життя та здоров'я особи» у розумінні п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК відсутній.

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 26.09.2024 у справі № 161/6643/22 (провадження № 51-2239км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122033334>

Датою введення в дію п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК є 16.03.2018.

Пункт 10 ч. 1 ст. 284 КПК застосовується лише до кримінальних проваджень, відомості про які внесені до ЄРДР після введення в дію цього положення, тобто поширюється на кримінальні провадження, відомості про які внесені до ЄРДР з 16.03.2018, і не поширюється на кримінальні провадження, відомості щодо яких внесені в ЄРДР до вказаної дати.

Постанова ОП ККС ВС від 11.09.2023 у справі № 711/8244/18 (провадження № 51-769кмо22) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113536395>

1.2. Строк дізнання у кримінальних проступках

КПК не визначає строк дізнання для кримінальних проступків з моменту внесення відповідних відомостей до ЄРДР.

Разом з тим кримінальні проступки за ст. 12 КК є найменш суспільно небезпечними діяннями. Наступний щабель градації по суспільній небезпеці займають нетяжкі злочини.

КПК у ч. 2 ст. 219 КПК визначив строк досудового розслідування для нетяжких, тяжких та особливо тяжких злочинів. З огляду на те, що кримінальні проступки є менш суспільно небезпечними діяннями порівняно із нетяжкими злочинами, то і строк їхнього розслідування не повинен бути більшим, ніж для нетяжких злочинів.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 06.06.2023 у справі №461/9707/21 (провадження №51-3012км22) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111431127>

1.3. Послідовність обчислення строку досудового розслідування

Визначення останнього дня строку досудового розслідування потрібно обраховувати послідовно. Спершу необхідно визначити день вручення особі повідомлення про підозру, від якого обрахувати передбачений ч. 3 ст. 219 КПК строк, протягом якого досудове розслідування повинно бути закінчене (у разі вчинення злочину – 2 місяці). Надалі потрібно звернути увагу на те, чи продовжувався строк досудового розслідування у встановленому КПК порядку, після цього визначити кінцеву дату строку досудового розслідування з урахуванням часу ознайомлення сторони захисту із матеріалами досудового розслідування тощо (ч. 5 ст. 219 КПК) і лише тоді враховувати положення ст. 115 КПК.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 12.12.2023 у справі № 355/942/21 (провадження № 51-4343км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115681055>

1.4. Початок відліку строку досудового розслідування

Відповідно до ч. 5 ст. 115 КПК при обчисленні строків днями та місяцями не береться до уваги той день, від якого починається строк, за винятком строків тримання під вартою, проведення стаціонарної психіатричної експертизи, до яких зараховується неробочий час та які обчислюються з моменту фактичного затримання, взяття під варту чи поміщення до відповідного медичного закладу.

Виходячи з положень статей 115, 219 КПК при обчисленні двомісячного строку досудового розслідування, день, коли особу було повідомлено про підозру, не береться до уваги як день, від якого починається вказаний строк.

Постанова ОП ККС ВС від 17.02.2025 у справі № 369/16172/20 (провадження № 51-7739кмо23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125435251>

2. ПЕРІОД, ЯКИЙ НЕ ВКЛЮЧАЄТЬСЯ ДО СТРОКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

2.1. Початок відліку строку ознайомлення з матеріалами досудового розслідування

День направлення або безпосереднього вручення повідомлення про завершення досудового розслідування, у якому зазначається дата, час та місце ознайомлення із матеріалами досудового розслідування, має рахуватися у строк досудового розслідування.

Таке повідомлення є офіційним підтвердженням стороною обвинувачення завершення досудового розслідування, що унеможливорює здійснення будь-якої процесуальної діяльності щодо розслідування обставин вчиненого кримінального правопорушення. В іншому випадку кримінальна процесуальна діяльність органів досудового розслідування має визнаватися незаконною, а отримані докази – недопустимими.

Постанова ОП ККС ВС від 24.10.2022 у справі № 216/4805/20 (провадження № 51-4684кмо21) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107050550>

2.2. Повідомлення про завершення та фактичний доступ до матеріалів досудового розслідування

Проміжок у часі між повідомленням про завершення досудового розслідування та наданням фактичного доступу до матеріалів досудового розслідування не може свідчити про те, що строк досудового розслідування має рахуватися аж до моменту реального забезпечення доступу до матеріалів розслідування, оскільки можуть існувати ситуації, коли уповноважені суб'єкти об'єктивно не можуть негайно надати фактичний доступ до вказаних матеріалів. До того ж приписи КПК не містять вимоги «невідкладності» щодо забезпечення доступу до матеріалів розслідування після здійснення повідомлення про завершення досудового розслідування.

Постанова ОП ККС ВС від 24.10.2022 у справі № 216/4805/20 (провадження № 51-4684кмо21) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107050550>

Повідомлення про завершення досудового розслідування є офіційним підтвердженням стороною обвинувачення завершення досудового розслідування, що унеможливорює здійснення будь-якої процесуальної діяльності з розслідування обставин вчиненого кримінального правопорушення. Таке обмеження застосовується з моменту повідомлення сторони захисту. При тому, що в порядку ст. 290 КПК мають бути повідомлені про завершення досудового розслідування всі підозрювані та захисники, не включається у строк досудового розслідування строк ознайомлення з матеріалами досудового розслідування кожного з них.

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 22.05.2024 в справі № 749/19/22 (провадження № 51-7469км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119309255>

День повідомлення про завершення досудового розслідування та день фактичного надання доступу до матеріалів досудового розслідування можуть не збігатися. День направлення або безпосереднього вручення повідомлення про завершення досудового розслідування, у якому зазначається дата, час та місце ознайомлення із матеріалами досудового розслідування, має рахуватися в строк досудового розслідування.

Постанова колегії суддів Третньої судової палати ККС ВС від 17.07.2024 у справі № 363/459/20 (провадження № 51-1704км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120543444>

2.3. Строки ознайомлення сторони обвинувачення з матеріалами сторони захисту

В ході виконання вимог ст. 290 КПК саме сторона обвинувачення надає стороні захисту доступ до матеріалів досудового розслідування. Натомість сторона захисту не наділена повноваженнями збирати матеріали досудового розслідування, а за запитом прокурора зобов'язана надати доступ та можливість скопіювати або відобразити відповідним чином будь-які речові докази або їх частини, документи або копії з них, а також надати доступ до житла чи іншого володіння, якщо вони знаходяться у володінні або під контролем сторони захисту, якщо має намір використати відомості, що містяться в них, як докази у суді (ч. 6 ст. 290 КПК).

Таким чином, кримінальний процесуальний закон регулює порядок дотримання строків досудового розслідування саме для сторони обвинувачення, у розпорядженні якої перебувають матеріали досудового розслідування.

Період ознайомлення сторони обвинувачення з матеріалами, відкритими стороною захисту в порядку, передбаченому ст. 290 КПК, не впливає на перебіг строку досудового розслідування, передбаченого ст. 219 КПК, і не зупиняє його.

Постанова ОП ККС ВС від 11.09.2023 у справі № 711/8244/18 (провадження № 51-769кмо22) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113536395>

Законодавець визначив, що матеріалами досудового розслідування є матеріали, які перебувають у розпорядженні органу досудового розслідування, а стороною захисту надаються матеріали, речові докази або їх частини, документи або копії з них, а також надається доступ до житла чи іншого володіння. Водночас, відповідно до ч. 1 ст. 317 КПК матеріалами кримінального провадження є документи, інші матеріали, надані суду під час судового провадження його учасниками, судові рішення та інші документи і матеріали, що мають значення для цього

кримінального провадження та долучаються до обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності.

Частина 5 ст. 219 КПК чітко встановлює, що строк ознайомлення саме з матеріалами досудового розслідування, а не з матеріалами сторони захисту не включається у строки, передбачені цією статтею.

Таким чином, звернення прокурора в порядку ч. 6 ст. 290 КПК із запитом до сторони захисту про доступ до матеріалів, які сторона захисту має намір використати як докази в суді, не впливає на перебіг строку досудового розслідування.

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 01.06.2022 у справі № 348/1674/19 (провадження № 51-4835км19) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104583172>

2.4. Строк ознайомлення потерпілого з матеріалами досудового розслідування

Кримінально-процесуальний статус потерпілого, залежно від конкретної стадії кримінального провадження, відрізняється колом його прав та специфікою їх реалізації. Проте, потерпілий на будь-якій стадії кримінального провадження залишається самостійним учасником кримінального провадження, а зміна його процесуального статусу характеризується лише колом його прав, які визначені для різних стадій кримінального провадження, відповідно до ст. 56 КПК.

Згідно п. 19 ч. 1 ст. 3 КПК, стороною кримінального провадження – з боку обвинувачення є слідчий, дізнавач, керівник органу досудового розслідування, керівник органу дізнання, прокурор, а також потерпілий, його представник та законний представник у випадках, установлених цим Кодексом.

Отже, потерпілий є учасником кримінального та судового провадження, однак, на загальних підставах, але до жодної із сторін кримінального провадження не належить. Лише у випадку, коли прокурор відмовився від підтримання державного обвинувачення в суді, а потерпілий погодився підтримувати обвинувачення в суді, то такий потерпілий користується усіма правами сторони обвинувачення під час судового розгляду (частини 2 та 4 ст. 340 КПК). Потерпілий на стадії досудового розслідування правами сторони обвинувачення не наділений та, відповідно, не користується, а перелік його прав та обов'язків передбачено у статтях 56-57 КПК.

Постанова ОП ККС ВС від 04.10.2021 у справі № 756/10189/20 (провадження № 51-517кмо21) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100214761>

Згідно з п. 19 ч. 1 ст. 3 КПК стороною кримінального провадження є: з боку обвинувачення слідчий, керівник органу досудового розслідування, прокурор, а також потерпілий, його представник та законний представник у випадках, установлених цим Кодексом; з боку захисту: підозрюваний, обвинувачений, засуджений, виправданий, особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, їхні захисники та законні представники.

При цьому чинний КПК встановлює два випадки, коли потерпілий набуває статусу сторони провадження: у разі відмови прокурора від підтримання публічного обвинувачення (ст. 340 КПК), та у разі, якщо в обвинувальному акті зі зміненним прокурором в суді обвинуваченням ставиться питання про застосування закону України про кримінальну відповідальність, який передбачає відповідальність за менш тяжке кримінальне правопорушення чи про зменшення обсягу обвинувачення (ч. 3 ст. 338 КПК).

До такого висновку Верховний Суд дійшов, проаналізувавши структуру КПК, де процесуальний статус сторони обвинувачення визначається у параграфі 2 гл. 3 КПК, сторони захисту - у параграфі 3 гл. 3 КПК, а процесуальний статус потерпілого і його представника визначається в окремому 4 параграфі гл. 3 КПК.

Вказані випадки набуття потерпілим статусу сторони кримінального провадження стосуються стадії судового провадження, а не стадії досудового розслідування.

Отже, потерпілий не є стороною кримінального провадження, на яку поширюються положення ч. 5 ст. 219 КПК.

Постанова колегії суддів Третньої судової палати ККС ВС від 26.10.2022 у справі № 401/217/20 (провадження № 51-136км21) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107023949>

2.5. Особливості повідомлення про завершення досудового розслідування сторони захисту (небажання ознайомлюватися, заміна захисників тощо)

Повідомлення про завершення досудового розслідування та відкриття матеріалів кримінального провадження для ознайомлення у порядку ст. 290 КПК є процесуальною дією, яка має індивідуальний характер, тобто стосується конкретного учасника кримінального провадження, і не може делегуватися захиснику. Надання доступу до матеріалів кримінального провадження має здійснюватися всім учасникам кримінального провадження зі сторони захисту.

Таке право може не здійснюватися виключно за їх власним волевиявленням (наприклад, у разі відмови від такого ознайомлення). Процесуальний закон містить застереження лише щодо обмеження строку для ознайомлення з матеріалами, до яких надано доступ у порядку ст. 290 КПК, і таке обмеження допускається на підставі ухвали слідчого судді, якою встановлюється певний строк, а не заборона на ознайомлення.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 09.07.2024 у справі № 147/197/22 (провадження № 51-4165км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120342067>

Періодом, який не включається в строк досудового розслідування, є період, який обчислюється з наступного дня після повідомлення підозрюваних та їх захисників про завершення досудового розслідування, в тому числі і час повідомлення захисників, які мали повноваження на здійснення захисту на час завершення досудового розслідування, однак розірвали з підозрюваними угоди про надання правової допомоги, до часу повідомлення слідчого про факт розірвання такої угоди.

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 20.12.2022 у справі № 639/328/19 (провадження № 51-1451км22) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107984987>

За умови відсутності доказів належного направлення стороні захисту повідомлення про завершення досудового розслідування, яке стає початковим моментом відліку для зупинення строку досудового розслідування за правилами ч. 5 ст. 219 КПК, ознайомлення сторони захисту із матеріалами кримінального провадження поза кінцевим строком досудового розслідування, слід вважати таким, що відбулося поза межами строку досудового розслідування.

Встановлені у цьому кримінальному провадженні апеляційним судом факти щодо перебігу строку досудового розслідування спростовують доводи касаційної скарги сторони обвинувачення щодо факту повідомлення слідчою стороною захисту засобом телефонного зв'язку про завершення досудового розслідування, оскільки таке відбулося поза межами строку досудового розслідування.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 14.07.2022 у справі № 183/6198/20 (провадження № 51-1224км22) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105402409>

КПК не передбачає окремого повідомлення про завершення досудового розслідування захисника, який набув повноважень захисника у кримінальному провадженні після повідомлення підозрюваному та іншому захиснику про завершення досудового розслідування й надання доступу до матеріалів досудового розслідування, як підставу для зупинення

перебігу строку досудового розслідування, оскільки такий строк є зупинений з моменту виконання слідчим вимог ч. 1 ст. 290 КПК щодо повідомлення підозрюваного та захисника, які мали відповідний статус на момент завершення досудового розслідування й надання доступу до матеріалів досудового розслідування.

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 04.06.2025 у справі № 607/12186/22 (провадження № 51-458км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128295113>

2.6. Способи повідомлення учасників кримінального провадження про завершення досудового розслідування

У КПК передбачено такі способи інформування учасників кримінального провадження, як надіслання повідомлення поштою, електронною поштою, факсимільним зв'язком, здійснення виклику по телефону або телеграмою.

За правилами, визначеними ст. 136 КПК, належним підтвердженням отримання особою повістки про виклик або ознайомлення з її змістом іншим шляхом є розпис особи про отримання повістки, в тому числі на поштовому повідомленні, відеозапис вручення особі повістки, будь-які інші дані, які підтверджують факт вручення особі повістки про виклик або ознайомлення з її змістом.

З аналізу зазначених положень кримінального процесуального закону випливає, що повідомленням про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування у контексті ст. 290 КПК є безпосереднє доведення до відома підозрюваного та його захисника такої інформації, і факт повідомлення цієї інформації стороні захисту має бути належно підтверджений.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 16.03.2023 у справі № 589/1633/19 (провадження № 51-4113км22) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109713460>

Ознайомлення з матеріалами розслідування є правом сторони захисту, яке вона використовує на власний розсуд. Якщо сторона підтверджує, що ознайомила з матеріалами, відкритими іншою стороною, або що вона відмовляється від ознайомлення з такими матеріалами, цього достатньо, щоб приписи частин 1 – 3 та 6 ст. 290 КПК були виконані. Сторона, яка відкрила матеріали, не має повноважень контролювати, в якому обсязі і як детально інша сторона ознайомила з такими матеріалами. Якщо обвинувачена особа вважає для себе достатнім ознайомитися з копіями матеріалів, наданими їй захисником, і підтверджує це іншій стороні, вона тим самим засвідчує, що вимоги ст. 290 КПК іншою стороною виконані.

Перебіг процесуального строку не може залежати від того, як здійснюється документообіг в організації, яку учасник процесу зазначає як адресу для листування з судом.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 16.07.2024 у справі № 359/6507/23 (провадження № 51-7231км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120514065>

Хоча у КПК не передбачено загального положення про заборону зловживання процесуальними правами, однак заборона зловживання такими є загальноправовим принципом і поширюється на всі галузі права.

У цьому кримінальному провадженні стороною обвинувачення вживалися активні, наполегливі, змістовні дії, спрямовані на повідомлення сторони захисту про завершення досудового розслідування та надання доступу до його матеріалів, тоді як поведінка сторони захисту в цій частині має ознаки недобросовісності.

Після неодноразових, безрезультатних спроб здійснити повідомлення підозрюваного про завершення досудового розслідування і надання доступу до його матеріалів у приміщенні органу досудового розслідування та за місцем його проживання, у тому числі шляхом надіслання йому повісток про виклик до відділення поліції поштою, надання слідчим у кримінальному провадженні співробітникам оперативного підрозділу доручень про вручення таких повісток і повідомлення про завершення досудового розслідування за місцем проживання підозрюваного та про його привід у відділення поліції, звернення за посередництвом у зазначеному питанні до його захисників, таке повідомлення було вручено адміністрації за місцем роботи підозрюваного, дані про яке містяться в матеріалах справи, з проханням забезпечити його участь в ознайомленні з матеріалами кримінального провадження, що повністю відповідає вимогам ст. 135 КПК.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 27.02.2025 у справі № 214/4527/22 (провадження № 51-1503км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125558708>

Учасники кримінального провадження зобов'язані повідомляти сторону обвинувачення про зміну їхнього місця проживання або ж електронної адреси і не допускати зловживань шляхом маніпулювання цими даними. Кожен учасник провадження повинен діяти сумлінно. Якщо певна адреса, в тому числі електронна адреса, повідомлені учасником стороні обвинувачення для подальшої комунікації, то у разі їх зміни такий учасник повинен довести цей факт до відома сторони обвинувачення для забезпечення належної комунікації в межах кримінального провадження.

Верховний Суд наголошує, що у разі вчинення стороною захисту дій, які ускладнюють вручення копій обвинувального акта та реєстру матеріалів досудового розслідування до моменту звернення сторони обвинувачення з обвинувальним актом до суду, сторона обвинувачення може здійснити таке вручення вказаних документів обвинуваченим та їхнім захисникам у підготовчому судовому засіданні. У такому разі стороні захисту повинен бути наданий час для належної підготовки для відстоювання своєї правової позиції у суді.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 18.06.2024 у справі № 183/1682/22 (провадження № 51-1428км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119941030>

Закон не визначає певної форми процесуального документа, яким би підтверджувався факт надання доступу та ознайомлення з матеріалами провадження, а лише встановлює, що цей факт повинен бути письмово підтверджений самим учасником кримінального провадження, якому надано доступ. Такі письмові документи повинні додаватися до матеріалів кримінального провадження як підтвердження того, що кожна із сторін виконала свої обов'язки і не порушила прав учасників кримінального провадження.

Водночас, ч. 10 ст. 290 КПК регламентовано спеціальний порядок встановлення факту надання протилежній стороні доступу до матеріалів кримінального провадження. Так, у разі зволікання при ознайомленні з матеріалами, до яких надано доступ, слідчий суддя за клопотанням сторони кримінального провадження з урахуванням обсягу, складності матеріалів та умов доступу до них зобов'язаний встановити строк для ознайомлення з матеріалами, після спливу якого сторона кримінального провадження або потерпілий, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, вважаються такими, що реалізували своє право на доступ до матеріалів.

Таким чином, обмеження строку для ознайомлення з матеріалами, до яких надано доступ у порядку ст. 290 КПК, допускається лише на підставі ухвали слідчого судді, якою встановлюється певний строк для такого ознайомлення.

Постанова ОП ККС ВС від 24.10.2022 у справі № 216/4805/20 (провадження № 51-4684кмо21) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107050550>

Внесення прокурором (слідчим) відомостей до ЄРДР про завершення досудового розслідування або складання (оформлення) відповідного письмового повідомлення для сторони захисту не призведе до обізнаності підозрюваного та захисника про можливість знайомитися з матеріалами досудового розслідування.

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 22.02.2022 у справі № 543/1309/19 (провадження № 51-4884км21) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103906811>

2.7. Рішення сторони обвинувачення, які впливають на перебіг строку досудового розслідування

Прокурори вищого рівня (Генеральний прокурор, керівник обласної прокуратури, керівник окружної прокуратури, їх перші заступники та заступники) наділені повноваженнями скасувати постанову прокурора нижчого рівня про закриття кримінального провадження, у якому особі було повідомлено про підозру, у межах строків досудового розслідування, передбачених ст. 219 КПК.

Період з моменту прийняття прокурором постанови про закриття кримінального провадження, у якому особі було повідомлено про підозру, до моменту скасування такої постанови прокурором вищого рівня не зараховується до строку досудового розслідування.

Постанова ОП ККС ВС від 09.09.2024 у справі № 759/7254/22 (провадження № 51-532кмо24)
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/121665520>

У разі скасування прокурором постанови слідчого, дізнавача чи прокурора про закриття кримінального провадження, у якому жодній особі не було повідомлено про підозру, у зв'язку з її незаконністю та необґрунтованістю, період з моменту винесення постанови про закриття кримінального провадження до моменту її скасування не включається до строку досудового розслідування.

Постанова ОП ККС ВС від 01.04.2024 у справі № 178/50/20 (провадження № 51-2713кмо23)
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/118195488>

КПК чітко передбачає, що у разі скасування слідчим суддею постанови про зупинення кримінального провадження строк із дня її винесення до дня її скасування слідчим суддею включається у строки досудового розслідування (абз. 2 ч. 5 ст. 219 КПК).

Верховний Суд вважає, що процесуальні рішення прокурора про скасування постанови слідчого про зупинення досудового розслідування за своєю правовою природою є аналогічними із ухвалами слідчих суддів, якими скасовуються такі постанови про зупинення досудового розслідування.

Рішення слідчого судді є формою судового контролю за дотриманням процесуального законодавства стороною обвинувачення на етапі досудового розслідування. Водночас кримінальний процесуальний закон не позбавляє саму сторону обвинувачення виправити ті помилки, які були допущені шляхом скасування прийнятих процесуальних рішень.

Проте процесуальні наслідки після скасування що слідчим суддею, що прокурором постанови слідчого про зупинення досудового розслідування повинні бути однаковими. Процесуальні помилки сторони обвинувачення не можуть обмежувати права та інтереси сторони захисту.

Отже, у разі скасування прокурором постанови про зупинення кримінального провадження строк із дня винесення відповідної постанови слідчого до дня її скасування прокурором включається у строки досудового розслідування.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 06.06.2023 у справі № 343/828/22 (провадження № 51-2574км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111524530>

Якщо сторона обвинувачення під час досудового розслідування вбачає необхідність у проведенні слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, то навіть після виконання вимог ст. 290 КПК та пред'явлення обвинувального акта, вона вправі здійснити такі дії за умови, що строк досудового розслідування у цьому кримінальному провадженні не закінчився.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 31.10.2023 у справа № 733/1501/21 (провадження № 51-2890км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114653925>

Факт виділення з кримінального провадження в окреме провадження матеріалів щодо частини кримінальних правопорушень, які знайшли окрему кримінально-правову кваліфікацію і повідомлення про підозру у їх вчиненні, не впливає на обчислення процесуального строку досудового розслідування за фактом вчинення того кримінального правопорушення, в якому повідомлення про підозру не здійснювалося.

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 14.09.2021 у справі № 264/7347/20 (провадження № 51-2122км21) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99648359>

Виділення усіх матеріалів досудового розслідування, у яких осіб було повідомлено про підозру, фактично призвело до того, що у первісному кримінальному провадженні продовжили свій перебіг загальні строки досудового розслідування, визначені ч. 2 ст. 219 КПК.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 20.08.2024 у справі № 511/1882/23 (провадження № 51-2015км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121204768>

КПК не містить імперативної норми, відповідно до якої строки, сплив яких почався після повідомлення про підозру першій особі, мають враховуватися під час прийняття процесуальних рішень стосовно особи, якій повідомлено про підозру після виділення матеріалів кримінального провадження стосовно першої особи.

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 13.12.2023 у справі № 169/867/21 (провадження № 51-3084км22) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115752100>

Законодавцем не передбачено імперативної норми щодо необхідності повідомлення особі про нову підозру або про зміну раніше повідомленої підозри лише за умови виділення матеріалів кримінального провадження в порядку ст. 217 КПК, підстав для вручення особі нового повідомлення про підозру або зміну попередньої в межах виділеного кримінального провадження в органу досудового розслідування немає.

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 07.10.2024 у справі № 754/8816/22 (провадження № 51-2155км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122220958>

Право особи на розумний строк забезпечується в тому кримінальному провадженні, у якому вона є підозрюваною особою, незалежно від того, чи об'єднане її провадження з іншим або виділено в окреме провадження. У той же час право особи на розумний строк досудового розслідування не може впливати на інші розслідування, які їй не стосуються.

Провадження, в якому не залишилося підозрюваних внаслідок виділення з нього матеріалів в інші провадження, є «фактовим» провадженням, строк якого визначається відповідними правилами.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 14.01.2025 у справі № 295/3702/23 (провадження № 51-2240км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124522531>

2.8. Ухвали слідчого судді та їхній вплив на перебіг строку досудового розслідування

Ухвала суду про зобов'язання слідчого, дізнавача чи прокурора вчинити певну дію під час досудового розслідування, постановлена після повідомлення про завершення досудового розслідування і відкриття матеріалів досудового розслідування, не відновлює досудове розслідування і перебіг його строку.

Відновлення досудового розслідування після його завершення у зв'язку з необхідністю проведення процесуальних дій належить до виключної компетенції сторони обвинувачення, яка приймає відповідне рішення з огляду, серед іншого, на достатність строку, визначеного ст. 219 КПК, для вчинення відповідних дій.

Ухвалення слідчим, дізнавачем або прокурором постанови про відмову у проведенні слідчої дії не є процесуальною дією, яка відновлює перебіг строку досудового розслідування.

Постанова Першої судової палати ККС ВС від 02.02.2026 у справі № 753/7396/23 (провадження № 51-5656км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134085555>

3. СКЕРУВАННЯ ОБВИНУВАЛЬНОГО АКТА ДО СУДУ

3.1. Кінцевий момент строку досудового розслідування

Кінцевим моментом строку досудового розслідування є його закінчення, яке, як етап кримінального провадження, відповідно до п. 3 ч. 2 ст. 283 КПК законодавець пов'язує у часі зі зверненням з обвинувальним актом до суду, тобто направленням його до суду засобами поштового зв'язку або передачі відповідальній особі канцелярії суду.

Будь-яка процесуальна дія або сукупність дій під час кримінального провадження мають бути виконані без невиправданої затримки і в будь-якому разі не пізніше граничного строку, визначеного відповідним положенням КПК (ч. 2 ст. 113 КПК).

В межах строку досудового розслідування обвинувальний акт має бути не лише складено, затверджено та вручено, а й безпосередньо направлено на адресу суду. Безпосередність направлення обвинувального акта на адресу суду полягає у скеруванні останнього до суду засобами поштового зв'язку або передачі його відповідальній особі канцелярії суду.

Постанова ОП ККС ВС від 17.02.2025 у справі № 369/16172/20 (провадження № 51-7739кмо23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125435251>

Оскільки обвинувальний акт є процесуальним рішенням, яким прокурор висуває обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення і яким завершується досудове розслідування, як зазначено у ч. 4 ст. 110 КПК, то відповідно складання та затвердження обвинувального акта має відбуватися в межах строку досудового розслідування.

Якщо сторона захисту закінчила ознайомлення з матеріалами кримінального провадження в порядку ст. 290 КПК у той же день, коли складено обвинувальний акт, то це не є підставою для неврахування цього дня до строку досудового розслідування.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 01.11.2022 у справі № 711/262/20 (провадження № 51-1810км22) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107251797>

4. ПРОДОВЖЕННЯ СТРОКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

У кримінальних провадженнях, внесених у ЄРДР до 16.03.2018, а також у тих провадженнях, що були об'єднані або виділені з інших, у яких початок строку досудового розслідування мав місце до вказаної дати, продовження строків досудового розслідування належить до компетенції прокурора відповідного рівня.

Якщо строк досудового розслідування в таких провадженнях було продовжено слідчим суддею, то таке продовження відповідає гарантіям, визначеним кримінальним процесуальним законом, оскільки судовий контроль на етапі досудового розслідування є підвищеною гарантією контролю за дотриманням прав і свобод учасників кримінального провадження.

Постанова ОП ККС ВС від 07.10.2024 у справі № 755/6898/21 (провадження № 51-4645кмо23)
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/122302600>

Суб'єктом, уповноваженим продовжувати строк досудового розслідування, є прокурор або слідчий суддя залежно від дати внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР.

У провадженнях, розпочатих до 16.03.2018 (до початку дії Закону № 2147-VIII), коли діяла попередня редакція ст. 294 КПК, повноваження з продовження строків належать прокурору відповідного рівня. У провадженнях, відомості про які внесені вже після цієї дати, діє новий порядок, що передбачає необхідність звернення (у передбачених законом випадках) до слідчого судді.

У разі об'єднання кількох проваджень, де перше розпочато до 16.03.2018 (до початку дії Закону № 2147-VIII), продовження строків віднесено до компетенції прокурора, тоді як у випадках, коли перше провадження розпочато після цієї дати, такі повноваження належать і слідчому судді у передбачених випадках нової редакції ст. 294 КПК.

У тому разі, коли за часом початку першого з об'єднаних проваджень (що розпочато до 16.03.2018) уповноваженим продовжувати строк досудового розслідування був прокурор, проте таку процесуальну дію вчинив слідчий суддя, то це не є таким порушенням норм процесуального права, що надалі може бути підставою для закриття такого провадження. Вчинення такої процесуальної дії слідчим суддею за формою і порядком надає більші гарантії дотримання прав та законних інтересів осіб у кримінальному провадженні.

Постанова ВП ВС від 25.02.2026 у справі № 755/15993/18 (провадження № 13-20кс25)
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/134802046>

У випадку своєчасного звернення слідчого чи прокурора до суду з клопотанням про продовження строку досудового розслідування в термін, встановлений ч. 5 ст. 294 КПК, якщо таке клопотання слідчим суддею було задоволено, однак з будь-яких причин розглянуто після спливу строку досудового розслідування у кримінальному провадженні, цей строк не може вважатися закінченим. У такому разі слідчий суддя з урахуванням положень ст. 115 КПК у своєму рішенні повинен зазначити про продовження строку досудового розслідування в кримінальному провадженні з 00:00 год наступного дня, який слідує

за кінцевим днем строку досудового розслідування встановленого ст. 219 КПК або продовженого раніше у кримінальному провадженні ухвалою слідчого судді в порядку, передбаченому ст. 294 КПК.

Зважаючи на те, що слідчий звернувся до суду з клопотанням у визначений законом строк, відповідальність за своєчасний та належний розгляд клопотання цілком покладалася на суд. Крім того, вказане клопотання слідчий подав до суду за 12 днів до завершення строку досудового розслідування в кримінальному провадженні і цього терміну, з урахуванням організаційних та процесуальних можливостей судів, було цілком достатньо для розгляду клопотання слідчим суддею до спливу цього строку.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 01.09.2022 у справі № 290/278/21 (провадження № 51-299км22) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106164694>

5. ОЦІНКА УХВАЛ СЛІДЧИХ СУДДІВ ПІД ЧАС РОЗГЛЯДУ ПРОВАДЖЕННЯ ПО СУТІ

Законодавець, позбавивши сторони права на апеляційне оскарження певних ухвал слідчого судді під час досудового розслідування, не залишив сторони без засобів правового захисту від незаконних або необґрунтованих рішень слідчого судді. Закон надає можливість розглянути ці питання під час судового провадження, передбачивши у ч. 3 ст. 309 КПК, що щодо ухвал, які не оскаржуються під час досудового розслідування, можуть бути подані заперечення під час підготовчого провадження в суді. Суд, отримавши такі заперечення має їх розглянути під час підготовчого провадження або під час судового розгляду, залежно від характеру поставленого питання, й ухвалити вмотивоване рішення.

Верховний Суд вже неодноразово зазначав, що суд, який розглядає обвинувачення по суті, наділений повноваженнями досліджувати усі обставини для вирішення питань, важливих для виконання його завдань.

Верховний Суд зазначав про це в контексті оцінки допустимості доказів, і дійшов висновку, що з метою оцінки доказів суд наділений повноваженнями досліджувати усі обставини, які можуть вплинути на його висновок про допустимість доказів, у тому числі і обґрунтованість ухвал слідчого судді, постановлених під час досудового розслідування. Такого ж висновку касаційний суд дійшов при розгляді питання про правильність визначення слідчим суддею дати початку досудового розслідування. Також Верховний Суд вважав порушенням ч. 3 ст. 309 КПК відмову суду першої інстанції розглянути заперечення прокурора щодо ухвали слідчого судді про скасування постанови слідчого про зупинення досудового розслідування та надати відповіді на доводи сторони обвинувачення.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 06.06.2023 у справі №489/6721/21516 (провадження № 51-4081км22) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111431188>

Суд, який розглядає провадження по суті, повинен розглянути усі заперечення сторін, в тому числі й на ухвали слідчих суддів, які не підлягають окремому апеляційному оскарженню під час досудового розслідування. Саме таку процедуру з висловлення незгоди із відповідними ухвалами слідчих суддів передбачено ч. 3 ст. 309 КПК. Суд, який розглядає незгоду сторони із ухвалою слідчого судді, постановленою під час досудового розслідування, яка не підлягає самостійному апеляційному оскарженню, має повну судову дискрецію і може не погодитися із рішенням, постановленим слідчим суддею.

Покликання суду на те, що ухвала слідчого судді набула законної сили і кримінальним процесуальним законом не передбачено процедури її оскарження безпосередньо суперечить положенням ч. 3 ст. 309 КПК. Вочевидь законодавець, передбачаючи можливість висловлення незгоди під час підготовчого засідання в суді із тими ухвалами, які під час досудового розслідування не підлягають самостійному оскарженню, передбачив таку форму судового контролю, реалізація якої можлива лише шляхом самостійної оцінки судом тієї ухвали слідчого судді, з якою висловлена незгода.

Отже, за наявності достатніх підстав (заперечень сторони у провадженні) вирішення питань щодо обґрунтованості і законності ухвали слідчого судді про скасування постанови слідчого про зупинення досудового розслідування, яка не підлягає окремому апеляційному оскарженню, належить до дискреційних повноважень суду, який розглядає кримінальне провадження по суті, й саме цей суд повинен з урахуванням усіх процесуальних можливостей перевірити та визначити підставно ухвалено таке рішення слідчим суддею чи ні, з наведенням відповідних мотивів своїх висновків.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 15.04.2025 у справі № 127/15521/24 (провадження № 51-231км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126693846>

Висловлені в ухвалі слідчого судді висновки за результатами розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу щодо строків досудового розслідування не мають преюдиційного значення для суду, який буде з'ясовувати питання про те, чи надійшов обвинувальний акт до суду в межах строку досудового розслідування.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 14.05.2024 у справі №991/7976/23518 (провадження № 51-7564км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119099761>

З метою оцінки доказів суд, який встановлює факти, наділений повноваженнями досліджувати усі обставини, які можуть вплинути на його висновок про допустимість доказів, у тому числі і обґрунтованість ухвал слідчого судді, постановлених під час досудового розслідування.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 05.02.2019 у справі № 754/12820/15-к (провадження № 51-3099км18) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79883011>

Суд першої інстанції в ході вирішення питання про наявність підстав для закриття кримінального провадження на підставі п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК не обмежений рішеннями слідчого судді, які приймалися у відповідному кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування.

Тобто суд, який розглядає справу по суті, має повноваження самостійно вирішити питання про дотримання строків досудового розслідування і може не погодитися із рішенням, ухваленим слідчим суддею раніше, якщо щодо такого рішення не передбачено можливості окремого апеляційного оскарження.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 14.10.2025 у справі № 757/16005/22-к (провадження № 51-1598км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131067505>

Неприйняття судом першої інстанції до розгляду під час підготовчого судового засідання висловлених учасником кримінального провадження заперечень на ухвалу слідчого судді про скасування постанови слідчого про зупинення досудового розслідування та ненадання відповідей на доводи такого заперечення не лише не ґрунтуються на положеннях чинного кримінального процесуального закону, але й суперечать положенням ч. 3 ст. 309 КПК.

Постанова ОП ККС ВС від 13.02.2023 у справі № 932/8842/20 (провадження № 51-5954км021) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109075145>

6. ЗАКРИТТЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ НА ПІДСТАВІ П. 10 Ч. 1 СТ. 284 КПК В ХОДІ ПІДГОТОВЧОГО СУДОВОГО ЗАСІДАННЯ

Суд першої інстанції в підготовчому судовому засіданні, з метою вирішення клопотання про закриття кримінального провадження у зв'язку із закінченням строків досудового розслідування на підставі п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК, має право дослідити додані до клопотання процесуальні документи, в тому числі рішення слідчого, прокурора, слідчого судді.

За наявності вмотивованих заперечень учасників провадження, перевірка обґрунтованості і достовірності інформації з таких процесуальних документів здійснюється судом під час судового розгляду.

Постанова ОП ККС ВС від 17.02.2025 у справі № 283/1638/23 (провадження № 51-6262кмо23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125364435>

Питання, яке стосується строків досудового розслідування, може бути предметом оцінки суду у разі надходження обвинувального акта до суду. Суд під час підготовчого судового засідання, як це встановлено п. 2 ч. 3 ст. 314 КПК, після отримання обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру або клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності з'ясовує означене питання і ухвалює самостійне аргументоване рішення.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 14.05.2024 у справі №991/7976/23518 (провадження № 51-7564км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119099761>

6.1. Закриття на підставі п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК кримінальних проваджень, відомості про які внесено в ЄРДР до 16.03.2018

Кримінальні провадження, які були внесені до ЄРДР до 16.03.2018, не підлягають закриттю з посиланням на п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК. Такі провадження передаються у суд навіть після закінчення строку досудового розслідування, однак суд досліджує лише ту доказову базу, яка була здобута стороною обвинувачення у межах строку досудового розслідування, оцінює кожний доказ з точки зору належності, допустимості, достовірності, а їх сукупність – з точки зору достатності та взаємозв'язку, на підставі чого ухвалює судові рішення у відповідному провадженні.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 09.04.2024 у справі № 522/15160/20 (провадження №51-3844км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118325883>

7. СКАСУВАННЯ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПІДОЗРУ АБО ПОВЕРНЕННЯ ОБВИНУВАЛЬНОГО АКТА ПРОКУРОРУ

Повернення обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру прокурору у зв'язку з тим, що вони не відповідають вимогам КПК (п. 3 ч. 3 ст. 314 КПК), не відновлює досудове розслідування.

В ухвалі про повернення обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру прокурору суд першої інстанції не вправі зазначати

про неповноту чи неправильність досудового розслідування, неправильність кримінально-правової оцінки діяння та про необхідність проведення органом досудового розслідування слідчих (розшукових) дій та/або негласних слідчих (розшукових) дій.

Сторона обвинувачення після постановлення судом ухвали про повернення прокурору обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру і до звернення до суду з обвинувальним актом чи клопотанням, які приведено у відповідність до вимог КПК, має право виконати лише ту сукупність процесуальних дій, які є необхідними для приведення цього акта чи клопотання у відповідність до вимог КПК та забезпечення виконання ухвали суду.

Якщо сторона обвинувачення після повернення обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру проводила слідчі (розшукові) дії, негласні слідчі (розшукові) дії та/або приймала процесуальні рішення, які не є необхідними для приведення цього акта чи клопотання у відповідність до вимог КПК та забезпечення виконання ухвали суду, то отримані у кримінальному провадженні за результатами здійснення таких дій докази повинні визнаватись недопустимими, як отримані після закінчення досудового розслідування.

Прокурор може повторно звернутися до суду із обвинувальним актом чи клопотанням в межах розумного строку, без невинуваних затримок у часі, після закінчення виконання процесуальних дій, які були необхідними на виконання ухвали суду для приведення цього акта чи клопотання у відповідність до вимог КПК і подальшого звернення з ними до суду.

Постанова ОП ККС ВС від 15.04.2024 у справі № 753/25892/21 (провадження № 51-3076кмо23)
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/118520015>

Повернення обвинувального акта не передбачає поновлення завершеного досудового розслідування. Чинний КПК чітко відмовився від інституту додаткового розслідування, який існував за КПК 1960 року. Відсутність можливості проведення додаткового розслідування після звернення до суду з обвинувальним актом очевидна з тексту Кодексу. Крім того, в Пояснювальній записці до проекту Кодексу зазначалося, що «одним з основних напрямів реформування ... стала ліквідація можливості відправлення справи на додаткове розслідування», «підвищенню гарантій прав підозрюваних та обвинувачених сприятиме також ... скасування інституту повернення справи на додаткове розслідування».

Отже, повернення обвинувального акта не може використовуватися стороною обвинувачення для проведення будь-яких процесуальних дій, крім приведення його у відповідність до вимог ст. 291 КПК.

Також повернення обвинувального акта прокурору не є підставою для продовження строку досудового розслідування, оскільки, відповідно до ст. 295 КПК, строк розслідування може бути продовжений, якщо додатковий строк необхідний для отримання доказів, які можуть бути використані під час судового розгляду, або для проведення чи завершення проведення експертизи, за умови, що ці дії не могли бути здійснені чи завершені раніше з об'єктивних причин. Однак, повернення обвинувального акта прокурору не дає стороні обвинувачення повноважень проводити такі дії.

КПК не містить положення, яке б визначало строк, протягом якого після повернення судом обвинувального акта прокурору сторона обвинувачення має виправити недоліки обвинувального акта і звернутися до суду з виправленим обвинувальним актом. У той же час, відповідно до ч. 2 ст. 113 КПК, будь-яка процесуальна дія мають бути виконані без невиправданої затримки.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 18.10.2022 у справі № 753/6486/21 (провадження № 51-5845км21) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106940481>

Немає підстав вважати, що після повернення обвинувального акта прокурору може йтися про будь-яке досудове розслідування, оскільки воно завершене до першого звернення до суду з обвинувальним актом. Неможливість проведення додаткового розслідування пояснює і неможливість відновлення закінченого досудового розслідування або продовження його строків.

Верховний Суд допускає, що в певних випадках повернення обвинувального акта стороні обвинувачення може поставити її в складне становище, особливо якщо він направлений до суду в останній день строку. Водночас будь-яка сторона кримінального провадження має передбачати можливість несприятливого для неї розвитку подій у провадженні, у тому числі і ухвалення судових рішень, що вимагатимуть додаткового часу для їх виконання, як, наприклад, рішення про повернення обвинувального акта прокурору.

Законодавець, встановлюючи граничні строки досудового розслідування, визначав їх з урахуванням подібних ускладнень, з якими може стикнутися сторона, і вона має враховувати можливість таких ускладнень при плануванні своєї діяльності.

У цій справі виправлення недоліків обвинувального акта тривало близько дев'яти місяців, що навряд чи узгоджується з обов'язком вчиняти процесуальні дії в розумний строк, як того вимагає ч. 1 ст. 28 КПК.

Сторона обвинувачення мала представити, але не представила дуже переконливі докази обставин, які перешкодили їй виправити ці недоліки раніше. Крім того, сторона обвинувачення відновила досудове розслідування і вчинила ряд дій: змінила групу прокурорів, яка здійснює контроль над кримінальним провадженням, змінила кваліфікацію злочину тощо, тобто фактично провела додаткове розслідування, можливість якого не передбачена Кодексом. Не вдаючись до оцінки того, які наслідки має потягти проведення такого додаткового розслідування, Верховний Суд зазначає, що в будь-якому разі цими діями сторона обвинувачення поновила перебіг строку досудового розслідування.

Перший раз сторона обвинувачення звернулася з обвинувальним актом до суду в останній день строку досудового розслідування. Поновлене нею розслідування, навіть за найбільш сприятливого для сторони обвинувачення підрахунку строку, тривало більш ніж один день. Таким чином, повторне направлення обвинувального акта до суду відбулося поза межами цього строку.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 08.11.2022 у справі № 636/336/21 (провадження № 51-5720км21) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107251728>

Зміст ч. 3 ст. 219 КПК чітко вказує на те, що перебіг вказаного в ній строку, а також правові наслідки його порушення, передбачені абз. 1 п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК, безпосередньо та нерозривно пов'язані з наявністю повідомлення про підозру. Тому факт скасування слідчим суддею повідомлення про підозру очевидно має припиняти (зупиняти) перебіг вказаного строку досудового розслідування. Питання лише полягає в тому, коли припиняється перебіг такого строку – з дня постановлення ухвали слідчим суддею чи з дня набрання нею законної сили.

Положеннями ч. 2 ст. 400 КПК (в редакції, що діяла на час постановлення ухвали слідчого судді) було передбачено, що подання апеляційної скарги на ухвалу слідчого судді зупиняє набрання нею законної сили, але не зупиняє її виконання, крім випадків, встановлених цим Кодексом. З цього слід зробити висновок, що ухвала слідчого судді підлягала негайному виконанню, не дивлячись на те, що вона не набрала законної сили у зв'язку з її оскарженням в апеляційному порядку. А отже з 10.05.2019 перебіг строку досудового розслідування, передбачений у ч. 3 ст. 219 КПК, зупинився.

Тим не менше, оскільки ухвала слідчого судді була скасована в апеляційному порядку, а за змістом ч. 4 ст. 532 КПК судові рішення суду апеляційної та касаційної інстанцій набирають законної сили з моменту їх проголошення, указаний вище строк досудового розслідування відновив свій перебіг.

Як вбачається з матеріалів кримінального провадження, прокурор не брав участі в судовому засіданні в суді апеляційної інстанції 11.06.2019 та отримав ухвалу суду апеляційної інстанції лише 31.08.2019. Однак у своїй касаційній скарзі прокурор не заявляв про те, що він не був повідомлений про це судове засідання. Оскільки апеляційний перегляд здійснювався за апеляційною скаргою прокурора, тому він мав вживати розумних заходів для того, щоб стежити за результатами апеляційного провадження та не порушити визначений законом строк досудового розслідування.

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 08.11.2023 у справі № 369/11708/19 (провадження № 51-5156км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114928960>

8. ОБЧИСЛЕННЯ СТРОКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Суди попередніх інстанцій не врахували тієї обставини, що слідчий звернувся до слідчого судді з клопотанням про продовження строку досудового розслідування за 7 днів до спливу строку, визначеного попередньою ухвалою слідчого судді.

Верховний Суд раніше вже дійшов висновку, що у випадку своєчасного звернення слідчого чи прокурора до суду з клопотанням про продовження строку досудового розслідування в термін, встановлений ч. 5 ст. 294 КПК, відповідальність за своєчасний та належний розгляд клопотання цілком покладається на суд.

Як зазначено вище, сторона обвинувачення у цій справі виконала вимоги ч. 5 ст. 294 КПК, вчасно звернувшись до слідчого судді з відповідним клопотанням. Таким чином, на слідчому судді лежав обов'язок забезпечити його розгляд у строк, визначений процесуальним законом. Верховний Суд не вбачає в матеріалах провадження підстав вважати, що сторона обвинувачення якимось чином сприяла тому, щоб це клопотання було розглянуто більш ніж через два місяця після його подання.

Виходячи з наведеного, Верховний Суд вважає, що в строк досудового розслідування не може бути включений період, який минув між закінченням попередньо визначеного строку досудового розслідування і розглядом клопотання про продовження строку досудового розслідування.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 23.01.2024 у справі № 752/13530/22 (провадження № 51-4382км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116639515>

24.02.2022 розпочалося широкомасштабне вторгнення рф в Україну, в тому числі на напрямку Києва. Це звичайно не могло не вплинути на діяльність правоохоронних органів та в цілому на можливість належного виконання своїх процесуальних обов'язків всіма учасниками кримінального провадження. Ці обставини необхідно враховувати в подібних ситуаціях та надавати їм належну оцінку в кожному конкретному випадку, що не було зроблено судами попередніх інстанцій.

Як зазначали суди попередніх інстанцій, 01.03.2022 підозрюваним та захиснику було повідомлено про завершення досудового розслідування, 09.03.2022 – повторно було повідомлено про завершення досудового розслідування. Разом з тим, суди ні першої, ні апеляційної інстанцій не дали належної оцінки тому, що стороні захисту саме 01.03.2022 було оголошено про завершення досудового розслідування, не надано жодної оцінки твердженням прокурора про те, що у зв'язку з окупацією частини території Київської області (зокрема м. Бучі), подальшою деокупацією цієї території, проведенням стабілізаційних заходів, потребою документування численних воєнних злочинів, вчинених окупаційними військами, розмінуванням території, орган досудового розслідування не мав об'єктивних можливостей у короткі строки надати матеріали на ознайомлення стороні захисту.

Також поза увагою судів залишились і доводи прокурора, за якими у даному кримінальному провадженні досудове розслідування вже було завершено, а тому в органі досудового розслідування не було потреби його зупиняти.

Верховний Суд не залишає поза увагою доводи сторони захисту про те, що вона активно намагалась отримати доступ до матеріалів кримінального провадження та ознайомитися з ними в період березня-травня 2022 року, однак широкомасштабне вторгнення рф на територію України та пов'язані із цим події на півночі Київщини в першій половині 2022 року дають підстави дійти висновку, що затримка із наданням стороні захисту матеріалів для ознайомлення не була пов'язана із протиправною бездіяльністю сторони обвинувачення, а пояснюється об'єктивними та поважними причинами.

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 12.04.2023 у справі № 373/594/22 (провадження № 51-1050км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110308738>

Оскільки органи досудового розслідування та прокуратури були евакуйовані з м. Херсона, а також було вивезене зазначене кримінальне провадження, що свідчило про те, що воно безперервно перебувало у розпорядженні сторони обвинувачення на території, підконтрольній владі України, тому його могли передати до суду.

Водночас, не здійснення в кримінальному провадженні понад один рік будь-яких дій, направлених на виконання положень ст. 283 КПК, не можна розцінювати як виключними та виправданими обставинами.

Подальше звернення слідчого до слідчого судді з клопотанням про встановлення строку для ознайомлення із матеріалами кримінального провадження та винесення ухвали слідчим суддею про обмеження строку для ознайомлення сторони захисту з матеріалами провадження, не є підставою для визначення строку досудового розслідування продовженим та відбулося вже поза межами строку досудового розслідування у кримінальному провадженні.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 03.04.2025 у справі № 521/14544/23 (провадження № 51-6657км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126431825>

Огляд судової практики Верховного Суду про обчислення строку досудового розслідування (актуальна практика) / Упоряд.: управління аналітичної та правової роботи Касаційного кримінального суду департаменту аналітичної та правової роботи; заст. голови Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду д. ю. н. Антонюк Н. О. Київ, 2026. – 29 с.

Застереження: видання містить короткий огляд судових рішень Верховного Суду. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 supreme.court.gov.ua

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua

 x.com/supremecourt_ua

 so.supreme.court.gov.ua